

ТРИ ЦЕНТИ в Злуч. Держ. Америки ПЯТЬ ЦЕНТІВ За кордоном

Тел. „Свобода“: BERGEN 4-0807 — Тел. У. Н. Союз: BERGEN 4-1016

THREE CENTS in the U. S. of America FIVE CENTS Elsewhere

ЗА НЕГАЙНЕ ПРИЗНАННЯ ФОНДІВ НА МІЛІТАРНУ ДОПОМОГУ

Вашингтон, 10 жовтня. — Президент Труман передав конгресові нове нагале домагання, а це признавати близько півтора біліона доларів на виконання щойно ухваленого закону про закордонну військову допомогу. Таке домагання спонукало конгрес до приспешеної праці, бо згідно з парламентарними правилами конгресу, треба наперед перевести переслухання знавців в комісіях обох палат, аки предьявлення підє під ухвалу правого конгресу. Предсідник палатної комісії для підшукування фондів, Клеренс Каннон, заповів, що переслухання почнеться негайно і буде тривати тільки два дні. Водночас буде переслухання свідків в сенаті і після такої короткотривалої процедури повний конгрес зможе дістати рішення комісії вже в найближчу п'ятницю.

ПАЛАТА РЕПРЕЗЕНТАНТІВ ПРОТИ ОБТРИМАННЯ ФОНДІВ НА ОБОРОНУ

Палата репрезентантів в цілій низці виїхних голосувань виявила свій спротив проти наміру сенату обтати фонди на оборону в бюджеті на 1950 рік. Так само відмовилася нижча палата дати повноваження секретареві оборони Луїсу Джансону обизнати оборонні видатки на \$434,000,000 як цього домагався сенат. Це виявилось в тому, що палата в голосуванні заважала за втримання 38 повноважних груп, а не 48, як це запропонував сенат. Так само 305 голосами проти 0 палата заявила за признавання президенту повноважень закупити на далеку мету стратегічні матеріали, вартості \$275,000,000, щоб мати їх готовими на складі.

ДЖАНСОН БАЧИТЬ ЗАГРОЗУ ДЛЯ ОБОРОНИ В ПРИЛЮДНИХ ДОПІТАХ

Секретар оборони Луїс Джансон заявив перед конгресом, що гарячка в допитах над негодуюванням воєнної флотії проти його розпорядків, може довести до поважної шкоди в націй красній безбедності. Він зажадав від конгресових комісій, щоб його поклали на свідка, як голову всіх трьох ділянок оборони, отже армії, флотії й повітряних сил. Його головне негодуювання звертається проти твердження, наче б бомбардувальники B-36 не були придатними для оборони на випадок війни з Росією. Свідки з департаменту флотії заявляли, що біліон доларів, виданих на B-36 це витрачений гріш, бо ці бомбардувальники будуть переловлені російськими радаровими винаходами і вони не зможуть завести до Росії американської атомової бомби. Джансон зажадав від палатної комісії збройних сил, щоб поклали на свідків ген. Омара Бредлі, адмірала Луїса Денфілда, ген. Гойта С. Ванденберга, і ген. Дж. Лотона Колінса. Голова палатної комісії Карл Вінсон заявив, що він покладе на свідків кожного, хто тільки може причинитися до выяснення справи.

ПРИЛЮДНІ ПЕРЕСЛУХАННЯ В СПРАВІ АТОМОВОЇ БЕЗБЕДНОСТІ

Спільна конгресова комісія атомової енергії вирішила почати найближчого тижня прилюдні переслухання для виявлення небезпеки від атомової бомби і для підготовки цільної оборони на випадок нападу літаків з такими бомбами. Крім того комісія відбуде тайні засідання з представниками Великої Британії й Канади в справі видачі атомової тайни згаданим державам.

ПАНДІТ НЕГРУ, ГІНДУСЬКИЙ ПРЕМ'ЄР, ПРИЗДИТЬ ДО АМЕРИКИ

Вашингтон, 10 жовтня. — На середу заповіджений приїзд до Злучених Держав першого прем'єра Гіндустану, Пандіта Дзавагарая Негру. Він має приїхати з Лондону, де перебував в політичній місії, а при його висіданні з літака має його привітати президент Труман. Президент вислав уже наперед свій літак до Лондону, щоб зазначити, що Негру буде важливим гостем для Злучених Держав.

Загально в столиці панує переконання, що зближення між Індією й Америкою може дати підставу до основного налаштування відносин між Злученими Державами й Індією, а через неї з іншими країнами Азії. Негру має звязки з комуністичним урядом Китаю, а це вказувало б, що він пішов по лінії протибританської, а з цим і проти-американської політики. Кажуть, що поведінка з ним не буде легкою, бо він привик до звичайного в Азії підхлібства для високопоставлених осіб з другого боку він має марксистські переконання, а це знову зближає його до комуністів. Однак він є за повну демократію і є противником диктатури, як це виявилось в його поведінці супроти комуністів в Індії, де він веде завзяту боротьбу проти них.

ВІДКРИЛИ УКРАЇНСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ДІМ У ВІННІПЕГУ

Винніпег. — У неділю, 2-го жовтня довершено відкриття новозбудованого Українського Національного Дому при співучасті великого здигу народу і представників державної влади та міста. „Український Нац. Дім у Винніпегу є нашим найбільшим досягненням у розбудові домівок української культури й мистецтва та громадської праці в Канаді“ — зазначив інж. Волод. Коссар, голова KE УНО Канади. Винніпезький посадики Гарнет Колтер, манітобський міністер шкільництва Сесіл Родс-Смйт, президент Манітобського університету А.Г.С. Джилсон, о. д-р В. Кушнір, голова Комітету Українців Канади і самий предиктор відкриття й прийняття, Е. Тарновецький, підкресливали в своїх промовах велику спромогу цієї величавої й просторої домівки для дальшого культурно-мистецького і громадського розвитку канадських українців.

Понад 600 винніпезьких та околних українців були присутніми на бенкеті при відкритті, якому проводив посадики Колтер. У ньому крім згаданих уже гостей взяла участь ще: декан філософського факультету університету Манітоба, Д. В. Лавсон; проф. славістики на цьому університеті д-р Ярослав Рудницький, професор українознавства д-р Леонід Білецький, і д-р Ф. Л. Бачинський з манітобського Медичного Каледжу, а з постторінних гостей були: В. Гультай з Торонта, й багато гостей з інших міст. Підчас бенкету зібрано коло \$3,000 на фонд будови У. Н. Дому.

У вечорі того дня відбувся концерт, на якому явилось коло 900 осіб. Головну частину концерту виконав мішаний хор під управою пані Тетяни Кошиць. — („Новий Шлях“).

ТРИ МІЛЬЙОНИ ПОЗИЧКИ ДЛЯ ЮГОСЛАВІ

Вашингтон. — Міжнародний Монетарний Фонд виявив, що вже передав Югославію позичку в сумі трьох мільйонів доларів останнього місяця. Є це перший кредит з такого фонду для Югославії. Недавно Імпортово-Експортний Банк признав для Югославії від себе позичку у висоті \$20,000,000, а уряд Злучених Держав дав дозвіл на перевіз фабрики сталі з Америки до Югославії, вартості трьох мільйонів доларів.

ПЕРШИЙ ВИСТУП ГЕН. ШАНДРУКА В НЬО ЙОРКУ

Минулої неділі на Установчих Зборах Об'єднання Бушних Воляків Українців в Америці виступив з докладом про „Актуальні справи мілітарного значення“ ген. Павло Шандрук. Він зокрема звернувся до необхідності організації комбатантів та коротко намітив напрямки організації праці.

850 УКРАЇНЦІВ ПРИЙДЕ СТАРАНИМ ЗУАДК ПРОТЯГОМ ЦЬОГО ТИЖНЯ

Філадельфія, 11 жовтня. На чотирьох транспортах нових іммігрантів, що причальють до портів в Нью Йорку, Бостоні і Нью Орліані протягом цього тижня, буде знову 850 українців, що приїжджають старанням ЗУАДКомітету, між ними велика кількість родин, що свій приїзд завдячують виключно Комітетові, приїжджаючи на його безіменні завірення. Активність поодиноких громад для допомоги в цій великакій переселенчій акції не багато поправилася теж після останнього повідомлення, що Комітетові доведеться обмежити кількість іммігрантів на безіменні завірення до 10 осіб на кожному транспорті, з огляду на інертність громадянства на всі заклики Комітету в справі організації приміщення та збирання фондів. До громад, які щиро відгукнулись на ці наглі потреби, належить зарахувати теж Джерсі Сіті, яке протягом останніх двох тижнів прийняло та вповні заопікувалося 10 родинами. Цю велику акцію допомоги веде окремий Комітет, з головою місцевого Об'єднаного Комітету, молодим громадянином з народженої тут генерації, Джорджем Тизом на чолі, та при солідарній співпраці місцевих громадських організацій і зорганізованих у відділі „Самопоміччя“ нових іммігрантів. Не так давно ця сама громада пердала ЗУАДКомітетові на переселенчу акцію 1,000 доларів.

МУЧИТЬСЯ ВЖЕ 140 РОКІВ

Лондон, 11 жовтня. Московська радіовисильня повідомила, що в селі Кіракура в советському Азербайджані живе селянин Магмет Бузакан, який має вже 140 років. Він має 112 дітей, онуків, правнуків і праправнуків. Його жінка має 117 років а його найстарша дочка 100 років. Всі мучаться в колгоспі.

ПУБЛІКАЦІЯ „СКОКУ НА ВОЛКО" ОКСАНИ КАСЕНКІНИ

У видавництві Дж. Б. Ліпінкот Компані у Філадельфії незабаром появиться книжка „Ліп ту Фрідом“ — „Скок на Волю“ Оксани Касенкіни. Це автобіографія совєтської учительки, яка своїм сензаційним скоком через вікно совєтського консульату в Нью Йорку минулого року була причиною вимини дипломатичних нот між американським і совєтським урядами та у великій мірі продерла совєтську залізну заслонку, показуючи цивілізованому світові справжнє обличчя совєтської потвори. Книжка появляється на книгарських полицях з днем 19-го жовтня.

8 УРЯДНИКІВ КИТАЙСЬКОЇ АМБАСАДИ В ПАРИЖІ ЗАЯВЛЯЮТЬСЯ ЗА ЧЕРВОНИМИ

Париж, 11 жовтня. — Вчора тут повідомлено, що ввесь штаб китайської амбасаді, за винятком одного шарже дафер та одного книговода, заявився за новоствореним комуністичним режимом Китаю та закликає всі інші китайські дипломатичні представництва в світі піти за його слідом. Сам амбасадор перебуває в лікарні після легкого поранення в автомобільному випадку.

КОМУНІСТИ ПЕРУТ СВОЇ БРУДИ В О.Н.

Лейк Соксес, 11 жовтня. — „Комуністична сім'я“ в Об'єднаних Націях продовжувала вчора прати свої бруди та вилізати собі взаємно помий на голову, цим разом в Господарському й Фінансовому Комітеті Об'єднаних Націй. Делегація розсвареного зі Сталіном Тіта твердила, що совєтські торговельні стосунки зі сателітськими державами є нічим іншим, тільки брудною „імперіалістичною експлуатацією“, доказуючи це цілим рядом фактів. Сателітські представники, зокрема польський, намагались доказувати приблизно те саме, що як Сталін плюс ім в лице, то це паде дощ.

ЗДАНІЙ ДО ДРУКУ НОВИЙ ТІВР УЛАСА САМЧУКА

Довідусьмося, що Улас Самчук, відомий автор „Волині“ та цілого ряду інших творів, один з яких, „Сонце за Заходоу“, друкувався недавно теж у фельетонах „Свободи“, здав в останньому до друку свій новий твір: „П'ять по дванадцяті“. Це щоденник з днів капітуляції району Гітлера, доведений до дня вибуху першої атомової бомби. „П'ять по дванадцяті“ — це вислів Гітлера, бо тільки тоді і не раніше він міг скапітулювати. В книжці подані картини занепаду Берліна Ваймару та мандрівки українців по скитальному пеклі включно з картинами погоні червоних людоловців під час перших місяців по капітуляції.

ЗМІНА СОВЄТСЬКОГО УПРАВЛІННЯ В НІМЕЧЧИНІ

Берлін, 11 жовтня. — Совєтський головнокомандуючий в Німеччині, ген. В. І. Чуйков, проголосив вчора ввечері, що совєтське військове управління передає всі адміністративні функції новоствореному комуністичному „все-німецькому уряду“, а само переминяється в совєтську „контрольну комісію“, завданням якої буде дбати про дальше „виконання Потсдамської та інших чотирьох державних угод відносно Німеччини“. Своєю заяву він зложив з доручення совєтського уряду, переплітаючи її гострими виступами проти західних альянтів та їх політики в Німеччині. „Очевидно, що демократизація та демілітаризація Німеччини не можна погодити з положенням, в якому опинилася частина Німеччини, яка є тепер в руках вчорашніх воєнних керівників“ — говорив він, заявляючи рівночасно, що „розкол Німеччини не може тривати довго, бо таке положення противорічить найглибшим бажанням німецького народу“. З поінформованих кол заявляють, що відомий комуністичний лідер Вільгельм Пік буде вибраний в найближчих днях „президентом“ нової совєтської „народно-демократичної республіки“ в Східній Німеччині, та що він негайно після того заявить свою вірність Советам і на совєтське домагання звернеться до Москви з пропозицією негайного сепаратного мирного договору.

В міждчасі створено другу палату, державну раду, новоствореного комуністичного парламенту, вибори до якого мали б відбутися аж за рік. З німецьких кол повідомляють, що місцеві лідери поодиноких партій, за винятком комуністів, домагаються, щоб ці вибори відбулися негайно.

СТВЕРДЖУЮТЬ Б Є ЗАКОНИСТЬ СОВЄТСЬКОЇ „ДЕРЖАВИ“ В СХІДНІЙ НІМЕЧЧИНІ

Франкфурт, 11 жовтня. — Західні високі комісари Німеччини ствердили в проголошеній вчора спільній заяві, що створена в совєтській зоні „демократична республіка“ не має жадної підстави. В заяві звертається увагу на факт, що Совети творять там насамперед державно-поліційний апарат і аж тоді мали б відбутися вибори, як цей апарат зможе забезпечити їх бажаний вислід. Протиставляючи створену згідно з виявленою у виборах волею німецького народу закінчено-німецьку федеративну республіку совєтському новоствореній в Східній Німеччині, західні представники стверджують, що „цей так званий уряд, позбавлений будь-якої легальної бази своїм рішенням не відкидається безсперечно до волі німецьких виборців, не має права репрезентувати Східної Німеччини, а тим менше право має він говорити в імені цілого німецького народу“. В заяві стверджується, що совєтська політична комедія в Східній Німеччині в нічому не змінює західного становища в поодиноких справах. Рівночасно заявляється населення Берліна, що західні союзники „виконують свої договірні зобов'язання“ та при співпраці федерального уряду Західної Німеччини забезпечать західним секторам колишньої столиці Райху „життя політичної і господарської свободи“. Не офіційно повідомляється, що американсько-британська пропозиція щодо включення західних секторів Берліна в західно-німецьку державу на трапляє на французьку опозицію.

ВІСІМ ДЕРЖАВ ПІДПИСАЛИ ТОРГОВЕЛЬНИЙ ДОГОВІР

Лейк Соксес, 11 жовтня. — Після повідомлення про успішне закінчення міжнародної торговельної конференції в Аннесі, Франція, у висліді якої рішення звільнити з митних обмежень около 8% світової торгівлі, що охопить около 80% світового купецтва, договір негайно виставлено до підписів в Об'єднаних Націях. Вчора вже цей договір підписали 8 країн: Злучені Держави Америки, Велика Британія, Франція, Канада, Австралія, Голландія і Ліван.

МОШІ ПІДГОТОВЛЯЄ ПЛАН НОВОГО УРЯДУ ФРАНЦІЇ

Париж, 11 жовтня. — Дотепершній міністер внутрішніх справ, Жиль Мош, предложив вчора президентові Орлієві приготуваний з його доручення та після переговорів з представниками поодиноких партій план нового уряду Франції. Президент прийняв план, але мав би це зробити, можливо, сьогодні, після власних нарад з представниками партій.

ФІНЛЯНДІЯ ВИКОНАЛА РІЧНЕ ЗОБОВ'ЯЗАННЯ ЩОДО ВОЄННИХ ВІДШКОДОВАНЬ

Гельсінкі, 11 жовтня. — Фінський уряд повідомив про виконання щорічного програми щодо сплати воєнних відшкодовань Совєтському Союзові, згідно з постановами мирового договору. План вплати виконано, не зважаючи на хвилю страйків, що його організували комуністи власне з метою перешкодити в сплаті цих відшкодовань, щоб в той спосіб дати Советам причину допомогти місцевій п'ятій колонії захопити владу.

ВИБОРИ В АВСТРІЇ ВІЯВЛЯЮТЬ ЗБІЛІШЕННЯ ВІПЛИВІВ НЕО-НАЦИСТІВ

Відень, 11 жовтня. — Останні вибори до австрійського парламенту виявили дальший зріст впливів Незалежної партії д-ра Герберта Кравса, яку вважається „нео-нацистичною“, бо під час виборчої кампанії він відкликався до колишніх нацистів. У виборах ця партія здобула деяку кількість голосів більше ніж попередньо й головним коштом ліберальної народної та соціалістичної партій. В новому австрійському парламенті Народна партія теперішнього канцлера д-ра Фігль матиме 77 місць, соціалісти 67, незалежні 16 і комуністи тільки 5. Тимсамим нео-нацистичні незалежні гратимуть роллю важливого „балюна“, від якого залежати кожноточасний вислід нарад та рішень.

СПОДІВАНА ПОРАЗКА КОМУНІСТІВ У ВИБОРАХ В НОРВЕГІЇ

Осло, 11 жовтня. — Вчора відбулися в Норвегії вибори до парламенту і вже перші повідомлення потвердили поразку комуністів в цій військовій мірі, як це можна було передбачувати. Тимчасове обчислення голосів виказує дальше скріплення урядової лейбуристської партії, як теж народно-християнської партії. Передбачується, що в новому парламенті комуністи втратять майже половину з дотепершніх своїх 11 місць.

СВОБОДА

UKRAINIAN DAILY

FOUNDED 1893

Ukrainian newspaper published daily except Sundays, and holidays by the Ukrainian National Association, Inc. at 81-83 Grand Street, Jersey City 3, N. J.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N.J. on March 30, 1911 under the Act of March 8, 1879.

Accepted for mailing at special rate of postage provided for Section 1130 of Act of October 3, 1917 authorized July 31, 1918.

ПРЕДПЛАТА:		SUBSCRIPTION RATES:	
На рік	\$7.00	One year	\$7.00
На шість місяців	\$3.75	Six months	\$3.75
На три місяці	\$2.00	Three months	\$2.00
В Джерсі Сіті і Закордонно:			
На рік	\$10.00	One year	\$10.00
На шість місяців	\$5.25	Six months	\$5.25
На три місяці	\$2.75	Three months	\$2.75
Число в пonedілку (англійською мовою):			
На рік	\$2.50	One year	\$2.50
На шість місяців	\$1.50	Six months	\$1.50

Кожна зміна адреси коштує 10 центів.

За оголошення в редакції не відповідає.

Адреса: "СВОБОДА", P. O. Box 346, JERSEY CITY 3, N. J.

НОВИЙ САТЕЛІТ

Демократичні потуги мають розв'язати нову європейську проблему, якою являється створення Москвою з східної Німеччини нового сателіта, якому вона надала назву „Німецької Демократичної Республіки“.

Прямо лют брала американського генерала Патона, коли йому приходилося спиняти похід американських військ і ждати на червоних „союзників“, щоб вони могли зайняти як переможці Берлін, Прагу чи яке інше місто, що сьогодні є одним з осередків проти-американської пропаганди. Яка іронія, що по величезних жертвах другої світової війни не маємо нині миру, а тільки холодну війну і щораз такі нові проблеми, як з тою новою німецькою „демократичною республікою“. І чи не глум, що Німеччина є нині в центрі уваги демократичних потуг, а навіть у ласках, а не ті народи, що через неї стільки натерпілись.

Створення Кремлем з східної Німеччини „незалежної республіки“ поставило демократичні потуги в дуже важке положення. Це ніщо, що німецький нарід повинен би знати, що означає „незалежність“, дана Москвою і яка гірка доля жде країни з комуністичними режимами. Хоч Москва була постійно за якнайгостріше покарання Німеччини, вона кинула тепер між німецький нарід дуже зручно багато золотих надій на повне визволення, національне й територіальне об'єднання та цілковите звільнення німецьких земель з окупаційних військ. Усе це надається дуже добре для агітації проти Америки, Британії та Франції, що навіть в найкращих обставинах не годні цілком випофатись з Німеччини, бо змушені її довгий час контролювати, щоб не дати відродитись нацизмові та давньому мілітаристичному і агресивному духу. Але, теж як на глум, міжнародні події в Європі так розвиваються, що й демократичним потугам приходиться брати в рахунок теж і есентуальну німецьку мілітарну допомогу на випадок конфлікту з кремлівською агресією.

Як бачимо, здійснюються побоювання тих американських політичних знавців, що зараз по війні заповідали, що можуть повстати в Європі скоро такі обставини, що заставлять демократичні потуги відбудувати у власному інтересі й для власної оборони не тільки мирну і роззброєну Німеччину, але навіть і мілітарну. До цього воно й йде. Сьогодні Німеччина може вибрати Америку або Росію. Таким чином повстає для неї знаменита політична кон'юнктура і вона її вже добре використовує.

Коли розбирати об'єктивно те, що сталося з Німеччиною та її поділ на дві держави, з яких одна є під контролею західних потуг, а друга під контролею Москви, то треба признати, що Кремлеві вдалося отим поділом завдати демократичним потугам важкого удару. Головне вістря цього удару є звернене проти Злучених Держав, якби в заплату за ці великодушні уступки, що їх свого часу поробив Рузвельт Сталінові. Половина Німеччини, що стала як „Німецька Демократична Республіка“ кремлівським сателітом, повинна заставити демократичні потуги, а в першу чергу Злучені Держави, добре переверіти в цю дванадцять годину свою відносини до Кремля. Це ясне, що Москва продовжує свою агресію в такий спосіб, що тут формальні протести нічого не вдіють. Ясне й те, що Москва постійно міняє свою тактику, достосовуючи її до настрів в демократичних державах, а зокрема до настроїв американського народу. Знаючи, що ті настрої проти війни, вона спокійно продовжує свою холодну війну і то з успіхом. До чого ж це все веде?

Апостоли єдиної правди

ВЕЛИКА МІСІЯ ПОЛІТИЧНОЇ ЕМІГРАЦІЇ В СВІТІ

Усім нам ще в живій пам'яті ця справді скажена нагілка, що її вели та ще й продовжують вести советські вилодарі проти великої маси політичної еміграції зі самого Советського Союзу та підсоветських країн після другої світової війни. Можна б твердити, що бажання дістати цих людей назад в свої руки було першим завданням цілої советської дипломатії в світі, воно притемнювало та відсувало на дальній план найбільш вітальні проблеми советської політики. Спостерігаючи всі міжнародні виступи советських представників безпосередньо після війни, можна було набрати переконання, що для Советів тільки що йснує проблема скитальників. На міжнародних конференціях, на всіх міжнародних зібраннях, при всіх нагодах і без нагод, навіть в міжнародних договорах, Совети скрізь додавали той сам рефрема: видати їм втікачів.

Рівночасно з цими заходами, роблено всілякі практичні. По Німеччині, Австрії, Франції та Італії вганяли советські „летючі бригади“ та шмари всіляких агентів і „репатріаційних комісій“, що вилучували колишніх своїх громадян, одних зза вугла стріляли, інших волікли силою через кордони, ще інших дівастали всілякими хитрощами. Люди зникали зі своїх мешкань, з вулиць міст, від праці. Кутеповщина процвітала в найбільш злочинних формах на очах самих же західних альянтів, що не рідко ще й самі в цьому допомагали, навіть не свідомі того, що роблять.

З часом справа почала все більше і більше вивиснюватись. Західні, зокрема американські воєнки в Німеччині та інших країнах початково ніяк не могли збагнути, чого ці люди, скитальники, воліють підрізати собі жили, вішатись, скакати з високих домів на брук міста, кидатись під американські танки і гинути під їх колесами, ніж вертатись на батьківщину. Казали: „крейзі піпел“. А Москва дальше трубіла всіми засобами своєї пропаганди проти „воєнних злочинців“, „квізлінгів“, „німецько-українських націоналістів“. Були й спроби „перекувати“ скитальників, мовляв, все минуло, „батьківщина їх прийме“. Але єдиноне відповіддю на це з боку скитальників були каміння в тих большевицьких емісарів та запити дітей: „Сталіне, де наша мама, де наш батько?“ Американці, британці та французи бачили, що під їхні танки кидаются, що воліють вмерти ніж вертатись „на родину“ не тільки люди освічені, що могли б справ-

МОЛОДЬ У. Н. СОЮЗУ

Хто цікавиться життям нашої молоді в Америці, той мусить признати, що вона виявила останніми роками велику активність. Але якраз ця обставина видвигає питання: Чому ж не видно цієї активності на Союзівім полі? Наші ж відділи так дуже потребують нових сил до праці, якраз тому, що таких сил у багатьох відділах бракує, є так багато відділів нечинних.

Як знаємо з оголошень у „Свободі“, Союзова молодь Нью Йорку перебрала на себе справу влаштування 55-літнього ювілею У. Н. Союзу. „Молодь У. Н. Союзу“ — це назва, яку прийняли молоді члени ньюйоркських відділів Союзу. Під тим іменем вони вже ведуть від довгого часу працю і пригтовляють програму зіду та бенкету, що відбудеться в Нью Йорку, в дні 15 жовтня. Ми, старші, мусимо дати цій молоді велике признання. Її праця буде певно гарним при-

кладом для Союзівой молоді по інших громадах. Яке це важке, знаю з досвіду в моїй громаді, в Вилксбері. Від двох років існує у нас клуб „Молодь У. Н. Союзу“. Треба було щось робити, бо в відділах доходило до цього, що вже годі було стягнути на збори стільки членів, щоб можна було переводити ухвали згідно з постановами статуту. Впродовж двох років ця молодь не пропустила ні одних зборів, що відбувались кожного місяця. Влаштовано курс української мови, українських танків, були бенкети, балі, пікніки, прогульки, а тепер знов починає ця молодь новий діяльний рік наукою української мови і бенкетом, що відбудеться 12 листопада.

Ще поясню, що коли говориться про „бенкет“, то звичайно мається у нас на думці їд, напикти, танці тощо. Бенкети Союзівой молоді мають дещо інший характер. Це на-

ділі скромна вечірка, що дає нагоду вислухати промов на серйозні теми, це, заохота до дальшої праці, це скріплення єдності в товаристві, це свого роду вишкіл, як вербувати нову молодь до „Організації й праці“. З таких бенкетів іде завжди поважна сума на добродійні цілі, оплатила делегатів на Конвенцію Молоді в Акрон і Сиракуз та вислала своїх членів до Нью Йорку, щоб побачили та почули „Гомін України“, що був виставлений в Карнегі Гол. Так треба теж розуміти і „Бенкет“, що його влаштовує Союзова Молодь міста Нью Йорку. Це не тільки „гуд тайм“, але, теж підйом духа, заохота до ідейної праці та прихід для призначення на добрі цілі.

Такі підприємства Союзівой молоді повинно повитати і підтримувати усе наше громадянство, а в першу чергу старше членство У. Н. Союзу.

Г. Герман.

Улас Самчук.

ЮРІЙ КЛЕН

В моєму записнику, під 24 вересня 1947 року, зазначено: „Передучора зовсім несподівано, у ранніх годинах, дуже голосно застукав до моїх скромних казармських дверей Юрій Клен. Він був загорілий, бо тільки що вернувся з Боденського озера, де безкошечно купався і вигрівався на гарячому вересневому сонці“.

Вересень того року був дійс-

но гарячий. Юрій Клен не постукав, а загрюкав і не увійшов, а влетів. Це гусарство зовсім перечило його природі, але я був дійсно захоплений, бачучи його якраз таким.

А вже тридцять першого жовтня, того ж року і теж у ранніх годинах я тримав в руках телеграму: „30 жовтня у Авсбурзі помер Юрій Клен. Похорон відбудеться 2 листопада“. Похорон відбувся не другого, а днем пізніше і коли я в понеділок, сірого, дошового дня третього, листопаду, побачив вдаре Юрія Клена, він вже лежав в орамленню квітів за склом виставленої сні авсбурського цвинтаря, легко, усміхнений, з печаткою вічного спокою на своєму обличчю. Тисячі наших земляків приїшли в той день віддати йому останню пошану.

Він звався Освальд Буркгард, але ми знаємо його, як Юрія Клена. Високого зросту, дещо похилий, правильні риси обличчя, сині очі, дещо маточі. Мова рівна і лагідна, без ефектності, хода погойдлива. Скромний, простий, завжди байдужий до зовнішності.

Можна було дивуватись, чому він мав стільки приятелів, особливо у світі мистецтва й науки. Він був переважно мовчазний, більше слухав, ніж говорив... Але він належав до тих людей, що вмійють говорити навіть мовчанкою. Не треба багато слів, щоб все сказати. Погляд, усмішка, вираз цілого обличчя, кілька слів і духовна людина висловлена. Таку людину можна сприйняти, або не сприйняти. Клен належав якраз до тих, що завжди сприймалися.

Ось, наприклад, травень 1941 року. Берлін. Я прибув сюди на кілька днів, багато справ і побачень, а між тим перша зустріч з Юрієм Кленом. Була спокійна неділя, кафе Ам Цоо. Я увійшов до заварни сам одиноким, зовсім не знав Юрія Клена. Каварня велика, але людей у цих ранніх годинах не багато. Не встиг я, ще розглянутись, як з-за одного столику встав і, з усмішкою, підійшов до мене високий добродій. По його усмішці я пізнав Юрія Клена. Хто міг ітиши у цьому місці посміхатись до мене. — Я вас пізнав з фотографії, — було його першим реченням.

Ми сиділи при мармуровому, круглому століку, пили каву „єрцац“ і говорили. Проте, що він робить, чи буде з Советами війна, як він дивиться на майбутнє, про наших літературних колеб. Він був переконаний, що війна з Советами неминуча, великих благ від

(Докінчення на стор. 3-тій).

Лев Ясінчук.

Роля іміграції та молодь

В етапах розвитку народів трапляються часи основних перемін, замінання й розбиття панівних напрямів. Тоді в даного народу широко розлигається нахил до пасивності, до пригладання до піввіри в якийсь автоматизм розвитку. Такі періоди можуть бути трагічними для дальшого розвитку народу, якщо не найшлися такі будучі групи, такі одиниці чи прамування, що не зрезигнують з чину, з бажання керувати подіями.

Такий критичний час переживає беззаперечно велика частина українського народу як на своїх землях, так і загальному усюди, де він поселився.

ліво політичних переживань нових поселенців продовж останніх років.

Свідоміші українські громадяни давньої української іміграції в Злучених Державах було з сумом запримічували, що велика частина молоді, родженої в Америці, замало інтересується справами свого народу; що ця молодь набирає американських навиків — брати легко всі, хочби як поважно справи; що вона самостійно і з власної волі замало активно підтримує національні організації, замало цікавиться змаганнями свого народу; словом, що ця молодь замало національно свідомо, або й зовсім немає тієї свідомості. Деколи їй декуди висловлювали такі громадяни непозбавлені слухності побоювання того роду, чи доселе покоління зможе вдержати в Америці національний дорібок своїх заподаних батьків. А цей дорібок зовсім поважний: численні українські церк-

е свої великі заповомові організації з власним майном, є народні доми, є власна преса і т. п. Глядячи чорно в будучність вказували, мовляв, не порібно було таких великих церков з банями; журилися тим, що „ми — мовляв — родимо на банки й накладаємо довг на наших дітей, а може й на внуків“. Не треба сьогодні й пояснювати, що в тих наріканнях було забагато гіркоти. Схогодні бачимо, що є чимало української молоді тут народженої, яка очолює важні громадські позиції, що бере живу участь в українському культурному й суспільному житті Америки. З місцевих голосів, у пресі дізнаємося, що тут і там відбуваються свята „палення моргечів“, отже внуки й правнуки звільнені з довгів.

Що ці справи могли виглядати ще далеко краще, це друге діло, хоч про те не доведеться говорити, як зважити, що становив у початках імі-

грації в Америці імігрантську масу. А з другого боку — не можна заперечити правди, що особливо відносно будучності молоді навіть ця малочисельна провідна верства старої української іміграції зашвидко здавала позиції й певно проти внутрішнього переконання, підпадаючи опортуністичному натискові облегувала процес відчужування решти української молоді. Для молоді вводили журнали англійським правомисом, хоч його треба було наново вчитися читати (бо ж а — не „а“, е — не „е“ і — не „і“ і т. д.). Для молоді видавали англійські сторінки по часописах, ба й цілі журнали, а вкінці треба було друкувати англійські часописи. Для виправдання своєї уступливості поширювали теорію про „американизм“, розуміючи його як злиття народів Америки, а не як збірне братерство, загальну толеранцію між народами Америки (гл. д-р Олександр Сушко „Американи-

зація й Українізація“ в „Промісній Книзі“ У. Н. Союзу). Та це вже історія. Живемо в теперішності й про неї говоримо — заглядаючи в майбутнє.

Ще десять років тому справа українства в Америці виглядала далеко безнадійніше, як сьогодні. Колись охоплював нас жах, коли ми думали, що українська молодь в Америці замало приспособлена до самостійного керування народними справами. Тоді ніхто не думав і не передбачував, що зявиться нова іміграція і вплиє нові надії на продовження української справи в Америці на довгий період часу. Але відносно цієї іміграції є свої побоювання й застереження. Те першій іміграція прийшла сюди з дітьми. Старші з них є вже, й остануть українцями. Але другі, маленькі діти, можуть це бути всім. З ними може повторитись точнісінько процес давньої іміграції, як-

(Продовження на стор. 4-тій)

